

Το Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών
σας καλεί στην Επιστημονική Ημερίδα με θέμα:

***Επιτόπιες έρευνες του Κέντρου Ερεύνης
της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών
κατά τα έτη 2011-2015***

την Τετάρτη, 8 Νοεμβρίου 2017, ώρα 10.00

Ανατολική Αίθουσα του Μεγάρου της Ακαδημίας Αθηνών
Πανεπιστημίου 28 (Αθήνα)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

- 9.30-10.00 Προσέλευση
- 10.00-10.20 Προσφωνήσεις - Χαιρετισμοί
- 10.20-10.30 **Γιάννης Πλεμμένος:** *Επιστρέφοντας στο πεδίο «εν ετέρα μορφή»:
Οι αποστολές του Κέντρου Λαογραφίας στη Σκιάθο ως αφορμή
ανατροφοδότησης της επιτόπιας έρευνας*
- 10.30-10.40 **Ζωή Μάργαρη:** *Μελετώντας τα εθιμικά λαϊκά δρώμενα: Η περί-
πτωση των αποκριάτικων εθιμικών δρωμένων της Νάουσας*
- 10.40-10.50 **Γιώργος Βοζίκας:** *Ζακυνθινό θρησκευτικό προσκύνημα: Ανθρωπο-
λογικές δομές και τοπικές ιδιαιτερότητες. Παρατηρήσεις από την
επιτόπια έρευνα στο νησί*
- 10.50-11.00 **Παρασκευάς Ποτηρόπουλος:** *Θεωρητικά ζητήματα και μεθοδολο-
γικοί προβληματισμοί από την καταγραφή της υφαντικής πρακτι-
κής στην Αράχωβα Βοιωτίας*
- 11.00-11.05 **Ευάγγελος Καραμανές - Ζωή Μάργαρη:** *Επιτόπιες έρευνες στις
κοινότητες της ελληνικής διασποράς: Η περίπτωση του Τσερνοπό-
λιε (Κριμαία)*
- 11.05-11.35 Συζήτηση
- 11.35-12.00 Διάλειμμα
- 12:00-12.10 **Κυριακή Χρυσού-Καρατζά:** *Το νοικοκυριό ως πεδίο οικονομικής
διαχείρισης στην Ικαρία*
- 12.10-12.20 **Γιάννης Καραχρήστος:** *Επιτόπιες έρευνες στη Σύρο (2011-2014):
Μεθοδολογικοί προβληματισμοί και ερευνητικά ερωτήματα*
- 12.20-12.30 **Μαρία Ανδρουλάκη:** *Επιτόπιες έρευνες στη Ρόδο για την μελέτη
καρναβαλικών δρωμένων: Οι καμουζέλλες στο χωριό Απόλλωνα*
- 12.30-12.40 **Ανδρομάχη Οικονόμου:** *Επιτόπια έρευνα μακράς διάρκειας στη
Γορτυνία (Αρκαδία, Πελοπόννησος): Παλαιά ζητήματα - Νέα ερευ-
νητικά ερωτήματα*
- 12.40-12.50 **Ευάγγελος Καραμανές:** *Επιτόπιες έρευνες στην Λευκάδα: σύντομη
παρουσίαση του εθνογραφικού υλικού τοπικών μουσειακών συλ-
λογών*
- 13.00 Συζήτηση

Επιτόπια έρευνες του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών

Η επιτόπια λαογραφική-εθνογραφική έρευνα είναι η βασική ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιείται στην επιστήμη της λαογραφίας, καθώς και στις συναφείς κοινωνικές επιστήμες (εθνολογία και κοινωνική ανθρωπολογία). Μέσω αυτής της μεθόδου το Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών (ιδρύθηκε ως Λαογραφικόν Αρχείον το 1918 από τον Ν. Γ. Πολίτη) απέκτησε τον κύριο όγκο του υλικού, το οποίο αποτελεί το αντικείμενο των επιστημονικών ταξινομήσεων και αναλύσεων κατά τις εργασίες του διαχρονικά. Πρόκειται για καταγραφές του υλικού βίου, αφηγηματικό υλικό από την προφορική λογοτεχνία και προφορική ιστορία, μουσικές και κινηματογραφικές καταγραφές σύγχρονων δρωμένων και πανηγυριών σε περιστάσεις του κύκλου της ζωής ή του κύκλου του χρόνου και καταγραφές της καθημερινής ζωής των τοπικών κοινωνιών. Το πρωτογενές λαογραφικό υλικό αποτελεί μια από τις σημαντικότερες και πλέον αξιόπιστες πηγές γνώσης των λαογράφων, όπως και ιστορικών και λοιπών κοινωνικών επιστημών.

Στον ιδρυτικό νόμο του Λαογραφικού Αρχείου (Νόμος 1304, 18 Απριλίου 1918, ΦΕΚ 85, σ. 520, αρ. 2) αναφέρεται μεταξύ των θεμελιωδών σκοπών του να «περισυλλέγη πάσαν λαογραφικήν ύλην...», την οποία πρέπει να ταξινομεί, μελετά και δημοσιεύει. Η πρώτη λαογραφική αποστολή για επιτόπια έρευνα, διάρκειας πενήντα ημερών, πραγματοποιήθηκε από τον Στίλπ. Κυριακίδη, πρώτο διευθυντή του Αρχείου, στη Θράκη το 1920. Στο πλαίσιο των εργασιών του Λαογραφικού Αρχείου, όταν οργανώθηκε ένα επαρκές σώμα καταγραφών, δημιουργήθηκαν ερωτηματολόγια που κατευθύνουν τη λαογραφική έρευνα (και την αρχειοθέτηση του υλικού), όπως τα *Ζητήματα Ελληνικής Λαογραφίας* του Γ. Α. Μέγα, (Ανατύπωση των τριών τευχών-ανατύπων από την *Επετηρίδα του Λαογραφικού Αρχείου*, 1939-1949, Αθήνα 1975), το Ερωτηματολόγιο *Παραδοσιακός υλικός βίος του ελληνικού λαού* (Αθήνα 1983) των Στεφάνου Ημέλλου και Αικατερίνης Πολυμέρου-Καμπλάκη, όπως και βιβλία παλαιότερων, αλλά και νεότερων ερευνητών του Κέντρου, που μελετούν και προβάλλουν τον λαϊκό πολιτισμό.

Ιστορικά το Κέντρον Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας από την ίδρυσή του είναι ταυτισμένο με την επιτόπια έρευνα, καθώς είχε από τις αρχές του ως σκοπό τη συλλογή λαογραφικού υλικού προκειμένου αυτό να διασωθεί αλλά και να γίνει αντικείμενο μελέτης. Η αναγνώριση της σκοπιμότητας και της αναγκαιότητας της

επιτόπια έρευνας κατοχυρώνεται και θεσμικά μέσα από τον κανονισμό λειτουργίας του. Το υλικό των λαογραφικών επιτοπίων ερευνών αποτελεί κατ' εξοχήν την βάση άρθρων, ανακοινώσεων σε επιστημονικά συνέδρια και βιβλίων των ερευνητών του Κέντρου. Η επιτόπια έρευνα σηματοδοτεί την επιστημονική ταυτότητα του Κέντρου Λαογραφίας. Συνέπεια αυτού είναι το γεγονός ότι προσέρχονται στο Κέντρο για να χρησιμοποιήσουν το υλικό μεταπτυχιακοί και διδακτορικοί φοιτητές, αλλά και άλλοι ερευνητές, έχοντας εμπιστοσύνη στην πείρα που δίνει στους ερευνητές η επιτόπια έρευνα.

Όπως κατέδειξαν και ειδικές Ημερίδες για την επιτόπια έρευνα που οργανώθηκαν τον Ιούνιο 2006 και τον Οκτώβριο του 2010 [βλ. σχετικά Πρακτικά δημοσιευμένα στην *Επετηρίδα του Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών*, τόμ. 31-32 (2004-2008), Αθήνα 2016] από το 1918 (έτος ίδρυσης του Κέντρου) μέχρι σήμερα, ακόμα και σε περιόδους σοβαρότατων κρίσεων (π.χ. πολέμου) τις οποίες διήρχετο η χώρα, πραγματοποιούνταν επιτόπιες λαογραφικές αποστολές. Αποτέλεσμα αυτού είναι το πλουσιότατο αρχείο χειρογράφων, το οποίο φυλάσσεται στο Κέντρο και το οποίο εμπλουτίζεται μέχρι σήμερα με πρωτογενές ερευνητικό υλικό (χειρόγραφα –σήμερα και σε ψηφιακή μορφή–, φωτογραφίες, βίντεο, CD, μουσειακά αντικείμενα κ.ά.). Το 2018 με αφορμή την εκατονταετηρίδα του Λαογραφικού Αρχείου / Κέντρου Ερεύνης της Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών θα πραγματοποιηθεί επιστημονική συνάντηση εργασίας στην Αθήνα σε συνεργασία με το δίκτυο EURETHNO του Συμβουλίου της Ευρώπης και την Société Internationale d'Ethnologie et de Folklore με θέμα «Από την επιτόπια έρευνα στο αρχείο: τα λαογραφικά και εθνολογικά αρχεία ως πόλοι έρευνας, εκπαίδευσης και πολιτισμού», με στόχο να συζητηθούν ο μετασχηματισμός και η ανανέωση των μεθόδων της επιτόπιας έρευνας, της αρχειοθέτησης και της διάχυσης του λαογραφικού και εθνογραφικού υλικού στις ευρωπαϊκές χώρες, κυρίως χάρη στα ψηφιακά μέσα.

Ευάγγελος Καραμανές

Διευθύνων το Κέντρο Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών